

פתרון משוואות

$$\begin{matrix} x = & d = \\ m = \end{matrix}$$

פתרו את המשוואה:

$$12 - 2(x + 6) = 4$$

הציגו דרכי פתרון שונות

מתוך תוכנית הלימודים החדשה:

תחום אלגברי: 2. פתרון משוואות פשוטות ושאלות מילוליות פשוטות	
נושאי הלימוד	הבהרות ודוגמאות
א. פתרון משוואות פשוטות	
• משוואה	המטרה העיקרית היא להכיר לתלמידים את מושג המשוואה ואת המושג של פתרון משוואה. דוגמה: חשבתי על מספר, כפלתי אותו ב-2, חיסרתי 3, הוספתי שוב את המספר וקיבלתי 21. מהו המספר? התרה: נסמן את ה"מספר שחשבתי עליו" ב-x. נכתוב את הפעולות שעשינו ב-x: $2x - 3 + x$ קיבלנו ביטוי למספר 21, נרשום את המשוואה: $3x - 3 = 21$ נחפש את פתרון המשוואה, כלומר את ערך x שנותן שוויון. הערה: בדוגמה, יצאנו משאלה למשוואה. בדרך זו אפשר להשתמש גם בהמשך ההוראה.

פתרון משוואות ליניאריות	במהלך פתרון המשוואות, יש גם לשלב פעולות בביטויים על סמך חוקי הפעולות: כינוס איברים דומים, פתיחת סוגריים, אפשר להגיע לפתרון המשוואות הפשוטות על ידי ניחוש או על ידי שימוש בפעולות חשבון, בחוקי הפעולות ובסדר הפעולות.
במשתנה אחד, המופיע באחד האגפים של המשוואה (כולל דוגמאות עם מכנה מספרי)	דוגמאות: 1. $3x - 6 = 11$ 2. $\frac{x}{3} = 7$ 3. $x + 6 + 2x - 4 = 8$ 4. $2(x + 5) = 18$ 5. $3x - (x + 5) = 15$ 6. $\frac{x + 4}{3} = 7$ • בדיקה האם מספר מוצע הוא פתרון על ידי הצבתו במשוואה. דוגמאות: 1. איזה מהמספרים הבאים: 1, 3, 2, הוא פתרון של המשוואה: $x^2 = x + 2$?

2. איזה מהמספרים הבאים: 4, 6, 2, הוא פתרון של המשוואה:

$$\frac{2x+3}{5} = 3$$

התלמידים יציבו במשוואה את הפתרון שקיבלו וכך יבדקו את נכונות הפתרון. אם המשוואה התקבלה מבעיה מילולית, אז יש לבדוק אם הפתרון מתאים לבעיה.

שש הדרכים שמוצגות בספר :

- ☐ ניסוי וטעייה- "ניחוש" מושכל
- ☐ הפעלת שיקולים (zoom in)
- ☐ פישוט- שימוש בהסכמים ובחוקי פעולות החשבון
- ☐ גרף
- ☐ ציור חיצים
- ☐ פעולות על אגפים

ניסוי טעייה- "ניחוש"

- ☐ עמרי מנסה לפתור את המשוואה: $3x = -15$
- ☐ הוא חושב שהפתרון של המשוואה הוא: $x = 5$
- ☐ הוא בודק על ידי הצבה: $3 \cdot 5 = 15$
- ☐ עמרי מסיק כי 5 אינו פתרון $3 \cdot 5 = 15$ ולא -15 .
- ☐ הוא מנסה מספר אחר: $x = (-5)$
- ☐ הוא בודק על ידי הצבה: $3 \cdot (-5) = -15$
- ☐ עמרי מסיק כי $x = (-5)$ הוא פתרון המשוואה.

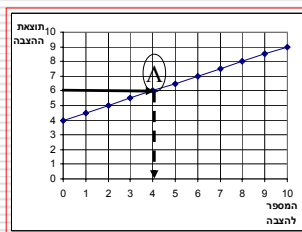
הפעלת שיקולים

- ☐ ענבר מנסה לפתור את המשוואה: $12 - 2(x + 6) = 4$
- ☐ היא שואלת: איזה מספר יש לחסר מ-12 כדי לקבל 4?
- ☐ המספר הוא $2(x + 6) = 88$
- ☐ כעת היא שואלת: איזה מספר יש לכפול פי 2 כדי לקבל 8?
- ☐ המספר הוא $(x + 6) = 44$
- ☐ ענבר שואלת איזה מספר יש להוסיף ל-6 כדי לקבל 4?
- ☐ המספר הוא $x = (-2)$
- ☐ היא בודקת על ידי הצבה
- ☐ ענבר מסיקה כי $x = (-2)$ הוא פתרון המשוואה.

פישוט

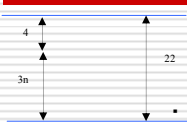
- ☐ נוי מנסה לפתור את המשוואה: $5(a - 6) - 2a = 0$
- ☐ נוי נעזר בחוק הפילוג: $5a - 30 - 2a = 0$
- ☐ הוא משתמש בחוק החילוף ומקבל: $5a - 2a - 30 = 0$
- ☐ הוא כותב ביטוי פשוט יותר: $3a - 30 = 0$
- ☐ הוא חושב שהפתרון הוא: $a = 10$
- ☐ נוי בודק על ידי הצבה ומסיק כי $a = 10$ הוא פתרון המשוואה.

גרף

- ☐ שקד מנסה לפתור את המשוואה: $0.5(x + 8) = 6$
- ☐ היא מכינה טבלת הצבה לביטוי $0.5(x + 8)$
- ☐ היא משרטטת גרף מתאים
- ☐ היא מחפשת על הגרף את המספר שהצבתו בביטוי תיתן את התוצאה 6.
- היא מחפשת על הגרף נקודה ששיעור ה- y שלה הוא 6. ומוצאת את הנקודה A ששיעוריה (6, 4)

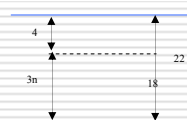
ציור חיצים

□ אסף מנסה לפתור את

□ המשוואה: $3n + 4 = 22$

□ הוא מצייר ציור החיצים המתאים למשוואה זו:

□ אסף אומר: "לפי הציור, ערכו

של הביטוי $3n$ צריך להיות
18 ($3n = 18$)". (הסבירו)

□ הוא מחפש מספר שאם יכפול אותו ב-3 תתקבל התוצאה
18.

המספר המתאים הוא $n = 6$. $3 \cdot 6 = 18$

□ אסף בודק על-ידי הצבה: ומסיק כי $n = 6$ הוא פתרון
המשוואה.

תה"ל החדשה

פעולות על אגפים

לצחי מאזניים, משקולות ומטילי מתכת מסוגים שונים:

• משקולות כדוריות זהות שמשקלן גרם אחד.

• מטילי מתכת מזהב שמשקלם אינו ידוע.

• מטילי מתכת מכסף שמשקלם אינו ידוע.

• מטילי מתכת מנחושת שמשקלם אינו ידוע.

צחי משחק במאזניים- בכל פעם הוא מניח מספר שונה של כדורים
ומטילי מתכת על כף אחת ומאזן על-ידי משקולות ומטילי מתכת
על הכף שנייה.

נגלה כיצד במהלך המשחק צחי יכול לגלות כמה משקולות
כדוריות מאזנות מטיל מתכת אחד.

• דן אמר שהמשוואה $7x + 11 = 2x + 1$ מתארת מצב של מאזניים.

• ערן שרטט:

וטען: "לא ייתכן שהמאזניים מאוזנים".

• איילת פתרה את המשוואה:

$$7x + 11 = 2x + 1 \quad / -11$$

$$7x = 2x - 10 \quad / -2x$$

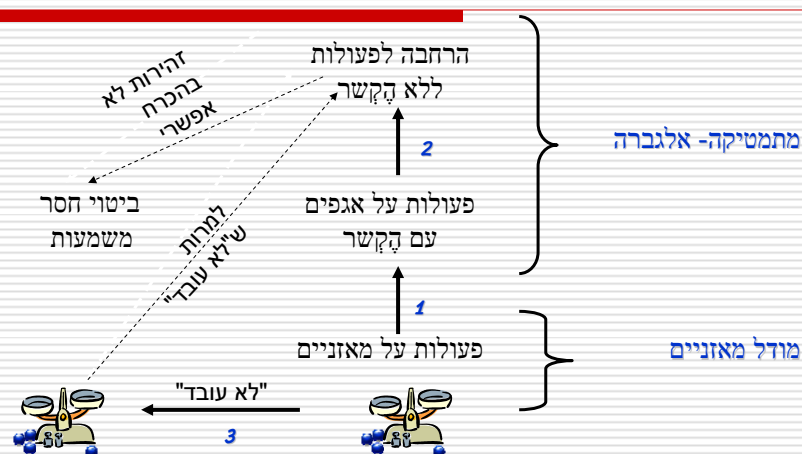
$$5x = -10$$

$$x = -2$$

וטענה: "יש פתרון למשוואה"

מה דעתכם? מי משלושתם צודק?

מהלך היחידה

לכל משוואה, קבעו איזה מהמספרים הרשומים
לידה הוא הפתרון שלה.

6	8	12	16	א. $3x = 48$
-4	1	6	7	ב. $4 + x = 11$
-2	0	2	5	ג. $2 + 5x = 12$
-9	9	10	11	ד. $x + 1 = 10$
-7	2	6	8	ה. $3(1 - x) = 24$
-2	2	3	5	ו. $x + 3 = 5 + 2x$
-5	7	9	10	ז. $x - 9 = 0$

מצאו את הפתרונות של המשוואות
הבאות בעזרת שיקולים.
שימו לב לקשר בין המשוואה הראשונה בכל שישיה,
לבאות אחריה.

$-3x = 30$	ב.	$3x = 30$
$-3(2x) = 30$		$3(2x) = 30$
$-3(x + 2) = 30$		$3(x + 2) = 30$
$-3(x - 2) = 30$		$3(x - 2) = 30$
$-3(2x + 2) = 30$		$3(2x + 2) = 30$
$-3(2x - 2) = 30$		$3(2x - 2) = 30$

קריטריונים לניתוח משימות

- ☐ דרגת פתיחות
- ☐ תחום מתוכנית הלימודים
- ☐ נושאים מתמטיים
- ☐ כישורי חשיבה
- ☐ רמת חשיבה
- ☐ רמת קושי

כיצד יוכיחו אנשים שונים את הטיעון: "כל מספר אי-זוגי גדול מ-1 הוא ראשוני"?

3 ראשוני, 5 ראשוני, ומכאן נוכיח באינדוקציה.	☐ מתמטיקאי:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 טעות ניסוי, 11 ראשוני...	☐ פיסיקאי:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 ראשוני, ...	☐ מהנדס:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 7 ראשוני, 7 ראשוני...	☐ מתכנת:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 נלך לקראתך ככל יכולתנו...	☐ נציג מכירות:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 יהיה ראשוני בגרסה הבאה...	☐ משווק תוכנה:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 טרם נתקבלו תוצאות...	☐ ביולוג:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 11 ראשוני...	☐ פרסומאי:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 נסה שוב בשבוע הבא...	☐ אפסנאי:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 אין מספיק ראיות להוכיח שאינו ראשוני...	☐ עורך דין:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 תמורת 5000 דולר נסדר לך...	☐ מנתח פלסטי:
3 ראשוני, 5 ראשוני, 7 ראשוני, 9 ראשוני אך מנסה להדחיק...	☐ פסיכולוג: